

Posudek na diplomovou práci **Natalie Ivonina** s názvem **Stalin užitečný a nebezpečný: Stalinismus v historické politice putinovského Ruska**

Téma práce pokládám za mimořádně aktuální a společensky dnes relevantní. Z toho pak může plynout jistá kontroverznost tematiky a problematičnost snah zachovat neutralitu či odstup od tématu. Přesto se mi zdá, že i s touto výzvou se studentka vyrovnala dobře. I z tohoto důvodu jsem si práci přečetl pečlivě a s velkým zaujetím.

Práce si klade dobře formulované, dobře uchopitelné a vzájemně logicky provázané výzkumné otázky (str. 5).

Dále pozitivně hodnotím, že studentka prokázala nejen dobrou orientaci v relevantní existující literatuře, ale též tuto literaturu k tématu dobře shrnula. Na okraj v této souvislosti chci vyzdvihnout větší množství literatury, se kterou autorka pracuje, než je na poměry diplomových prací obvyklé. Kromě toho se domnívám, že je užitečné zejména kritické reprodukování literatury ruskojazyčné do českého akademického kontextu.

Text je dobře členěn do kapitol a pod-kapitol. Struktura textu je logická, pro čtenáře přehledná. Problémem je spíše stylistika a konkrétní formulace. Je znát, že studentka nemá český jazyk jako jazyk mateřský. Před odevzdáním by bylo dobré nechat text editovat (proof reading) českým rodilým mluvčím. Některé věty jsou totiž zbytečně nesrozumitelné, text se pak čte výrazně pomaleji, některé pasáže je zapotřebí číst opakovaně. V textu je zejména hodně rusismů-nedokonalých převodů slov z ruštiny do češtiny. Toto bohužel kazí jinak celkově výborný dojem z formální stránky práce.

Uvedu zde pouze několik příkladů: „předpoložil“ (str. 40, asi „navrhl“?), „ředitelů Gulaga“ (str. 41, asi Gulagu), „komunistická stána“ (str. 41, asi strana), „příroda teroru“ (str. 43), „lze bylo je vidět“ (str. 48), „nezformovala celní představu“ (str. 60, asi celostní), „podle západoevropského vzorku“ (str. 60, asi vzoru).

Jako základní věcný problém pokládám to, že **nedokáže odlišit, zda jde o práci přehledového charakteru, nebo jde o práci, jejíž těžiště spočívá na vlastním výzkumu. Po přečtení se mi jeví, že jde o práci prvního typu.** Metody výzkumu jsou shrnuty pouze velmi stručně (str. 5). Nevíme, zda a jak probíhal výběr pramenů, jak byly analyzovány. S tím souvisí neschopnost určit, co jsou vlastní zjištění autorky, a co přebírá z již existující literatury. **Proto bych chtěl během obhajoby explicitně slyšet, jaká je přidaná hodnota provedeného výzkumu. Tedy s čím novým autorka přišla a čím přispěla do již existujícího stavu poznání.** Zejména zodpovězení této otázky pokládám za stěžejní pro celkové hodnocení práce.

Jako druhá věcný problém pokládám **tendenci k příliš jednoduchým dílčím interpretacím**, respektive k příliš rychlým dílčím závěrům. Toto ovšem může být dáno stylistickou neobratností.

Zde jen několik příkladů, na kterých ale nechci, aby se točila obhajoba:

Strana 18 hovoří o nedůvěře ve společnosti jako o dědictví stalinismu. Toto se snaží doložit citací výzkumu ruského veřejného mínění, ale bez mezinárodní komparace. Není pak ovšem jasné, vůči čemu se nízká míra důvěry ve společnosti srovnává. Navíc další data uváděná

autorkou signalizují spíše vysokou důvěru v příbuzné a okruh známých. Jde tedy spíše pouze o nedůvěru k institucím? A proč ne o nedůvěru ve druhé lidi, což navozuje výklad dědictví stalinismu?

Na straně 39 se mluví o reakci na „triadické události“. Není zřejmé, co má autorka na mysli.

Z práce jsem si mimo jiné vzal *implicitní poselství, že se Rusko dosud nevyrovnalo s traumatem stalinismu (teroru, represí), a tudíž je odsouzeno samo sebe zas a znovu traumatizovat s rizikem, že přitom bude traumatizovat i okolní svět*. Viz sklon ke krutosti jako cosi „normálního“. Viz sklon k politickému násilí jako čemusi normálnímu. Tato teze je míněna diskusně a jde již za rámec hlavního obsahu diplomové práce. Přesto by mě zajímal autorčin názor, podpořený argumentačně.

Kromě toho by mě osobně zajímala *reflexe stalinismu v ruském filmu (případně v literatuře)* obecně a oné kritické fáze z let 2012 až 2016 speciálně. Najdeme zde nějaké příklady, které potvrzují tezi autorky o jisté dočasné rehabilitaci stalinismu? Ptám se z toho důvodu, že mi v diplomové práci chybělo větší množství odkazů na primární zdroje/prameny. Vesměs se text odkazoval na sekundární zdroje, tedy již existující akademickou literaturu.

Na Kokořínsku, 11. září 2022

Karel Černý